

קצרים

יוסי שריד, השמאלני המרגיז האחרון

להמשך

אורלי נוי, 5.12.2015 10:45

פעילים ירושלמים בפעילות לילית: פליטים, ברוכים הבאים

להמשך

רענן משש-פורשנר, 2.12.2015 20:00

על חודו של קול: עוול גדול לנכים בישראל, ולחברה כולה

להמשך

שיחה מקומית, 2.12.2015 16:44

עובדי חברת טן מחריפים את סכסוך העבודה השביתת תחנת דלק

להמשך

חגי מטר, 2.12.2015 16:16

עובדי קבלן באוניברסיטת תל אביב הפגינו נגד תנאי העסקתם

זהו הערוץ הכללי של "שיחה מקומית", מקום של מאמרי האזרחות והאזרחים שלנו, של יוזמות קבוצתיות באתר, לייב בלוגינג בארועים מיוחדים, הודעות מערכת ועוד.

שמח לקבל הצעות לכתבות ומאמרים, תמונות וסרטונים. אפשר לקרוא את מדיניות הפרסום שלנו בעמוד האודות, ולשלוח לנו מיילים לכאן: info@mekomit.co.il

כתבות ומאמרים המתפרסמים בערוץ מייצגים את כותביהם בלבד, ולא את דעות חברות וחברי "שיחה מקומית" או את דעות העורכים.

לעמוד הכותב

פוסטים אחרונים של שיחה מקומית

- סין: גל מעצרים חסר תקדים של פעילי זכויות עובדים
- "את סוף הכיבוש אני לא אראה בחיי, אבל יש סיכוי שאתם כן", פרידה מיוסי
- המפה הפנימית של הנכבה
- נפטר המדריך לנפש הרוסית, הבמאי אלדר ריאזנוב
- פעילים חברתיים? המאבק על הגז לא סופר את ההתחממות

נושאים קשורים

- חדשות
- חינוך
- יהודית ודמוקרטיה

שינויים בלימודי האזרחות: מחזקים את היהודית, זורקים את הדמוקרטיה

מאת שיחה מקומית | 3.12.2015

על פי מחוון ללימודי אזרחות שפרסם משרד החינוך: הרוב קובע, וזכויות המיעוט הן משניות; תפיסת ארץ ישראל השלמה היא הבטחה אלוהית, וגם התחייבות בינלאומית; המוסלמים מופרדים מהדרוזים והנוצרים; ורוחו של חוק הלאום, שעדיין לא עבר בכנסת, מרחפת מעל

214 אהבתי ציין G+ השאירו תגובה

כותבת אורחת: עירית קינן

לאחרונה פרסם משרד החינוך מחוון חדש להוראת האזרחות, כהנחיה מחייבת וכבסיס לבחינות הבגרות שיוסחו על פיו. הזמן המועט שעומד לרשות המורות, המורים ותלמידיהם, ומכשבי ההישגיות שמופעל עליהם מותירים סיכוי נמוך להעמקת הלימוד אל מעבר לחובת המחוון. יתרה מכך, המחוון מבהיר מהי "רוח המפקד", מה ראוי שיובלט, ומה ראוי שיוצנע. זהו לכן המטען הדמוקרטי שישא אחריו העתיד.

התעמקות במחוון מלמדת שהוא מכוון פחות להוראת אזרחות ויותר להטמעת תפיסה של מדינה יהודית, ואף דתית, שבה הדמוקרטיה המדולדלת מלכתחילה מהווה נדבך משני, אולי אף סוג של מותרות. חוק הלאום טרם אושר בכנסת, ויש לקוות שגם לא יאושר, אולם רוחו מנשבת כבר מן המחוון. בפרק א', למשל, שכתורתו "ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית", אין כל התייחסות לדמוקרטיה. מופיעות בו הצדקות למדינת לאום, עמדות לגבי אופייה הדתי-תרבותי והלאומי הרצוי של מדינה יהודית, ועוד. הדמוקרטיה נדחקת לסוף המחוון, וגם שם היא מוכפפת מלכתחילה להיותה של ישראל מדינה יהודית, כפי שאראה בהמשך.

השוויון הוא הצהרת כוונות בלבד

ההקדמה, שדנה ברקע ההיסטורי ובהכרזת העצמאות, קובעת ש"המנדט [הבריטי] ניתן על ארץ ישראל משני עברי הירדן". כהוראת רשות לא מחייבת מצוין ש"בריטניה הוציאה את עבר-הירדן המזרחי מחוץ למנדט". כאן מטעה (במכוון?) המחוון פעמיים. הוא מסתיר שהניתוק מעבר-הירדן מצוין במפורש בסעיף 25 של כתב המנדט, ושבריטניה התנתה מראש את קבלת המנדט בהסכמת התנועה הציונית להוצאת מתחומיו; ומעלים את הצטרפותו להסכמה של הימין דאז, ז'בוטינסקי ותומכיו. זהו ניסיון לקבוע את תפיסת ארץ ישראל השלמה לא רק כהבטחה אלוהית אלא גם כהתחייבות בינלאומית, וליצור תודעה כוזבת על היותה זכות מוכרת על פי משפט העמים.

בהמשך מגומדת מחויבותה המכוננת של הכרזת-העצמאות לפתח את הארץ לטובת כל תושביה, ולקיים "שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור". במקום אחד מוצגים הדברים כ"הצהרת כוונות" בלבד לגבי אופיה של המדינה, ובמקום אחר מוצגות זכויות הפרט למשהו שהמדינה "נותנת" ולא כחובתה. מגומדת גם משמעותה החוקתית של מגילת העצמאות כולה, בטענה שלמרות חיזוק מעמדה המשפטי מאז נקבע שחוקי היסוד יכובדו ברוב עקרונותיה, "לפי הגישה הרווחת נותר מעמדה כמקור לפרשנות חוקים בלבד".

בניגוד גמור לכך מוקדש מקום נרחב ליהדותה של המדינה. עשרה חוקים מפורטים: שלושה מהם דתיים ממש (נישואין וגירושין "על-פי דין תורה", איסור גידול חזיר וחוק המצות), ובאחרים מודגשת עליונות האינטרסים של היהודים כפרטים וכלאום, תוך התעלמות או גימוד המחלוקות עליהם, ואין גם כל דיון בסוגיית המונופול של הזרם האורתודוקסי על יהדותה של המדינה.

< חינוך לשלום: שני סיפורים לשני עמים

להמשך

חגי מטר, 2.12.2015 15:48

אלפים באום אל-פחם: מאוחדים לצד התנועה האסלאמית

להמשך

חגי מטר, 28.11.2015 21:52

אלפים יפגינו בשבת באום אל-פחם במחאה על הוצאת התנועה האיסלאמית מחוץ לחוק

להמשך

יעל מרום, 27.11.2015 18:47

אתר rcg מציג: פריצת דרך פמיניסטית

היום, יום המאבק באללימות נגד נשים, יצא אתר החדשות rcg עם מאמר מערכת שמסמן...

להמשך

אלמה ביבלש, 25.11.2015 16:58

בכלא מעשיהו אם לא היה לך כסף לאוכל היינו צריך לעבוד בשביל אסירים אחרים

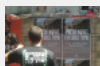
הבוקר התפרסמה כתבה של יניב קובוביץ ב"הארץ" שנסקת ברעב של האסירים בכלא חרמון. אני זוכר...

להמשך

חגי מטר, 24.11.2015 13:23

מיוחד: אדמה חרוכה

המשטרה הוציאה צו מניעה נגד הרצאה של "שופרים שתיקה" בפאב בבאר שבע

קק"ל מנשלת בדואים בישראל, קק"ל בריטניה עורכת "ערב בדואי קסום" בלונדון

"תשחק בכל דבר, לא בזין של אבא שלך", שב"כ מאיים על פעילים בנגב

פינת הלאום בכיתה (צילום: אילן שרף, פליקר, CC BY-NC 2.0)

המחלוקת העמוקה על חוק יסוד מקרקע-ישראל ל"שמירת אדמות הקק"ל שנקנו במהלך השנים בידי יהודים למען פיתוח ההתיישבות היהודית" נזכרת רק בסוגריים הלא מחייבים; וחוק חינוך ממלכתי מוצג כחינוך ל"אהבת העם והארץ ולימוד מורשת ישראל והמסורת היהודית", כשהחינוך לערכים דמוקרטיים ולהאבת כל אדם, שמהווים רוב בנוסח החוק, נדחקים להוראת רשות. יסודות המשפט עוסקים אך ורק בחוק משנת 1980, שמנחה את בתי המשפט "לפסוק על פי עקרונות החרות, הצדק והישר שבמורשת ישראל במקרים בהם אין חקיקה ראשית/חקיקה שיפוטית אחרת המתייחסת למקרה".

המחווה מתעלם מייסודות אחרים של המשפט הישראלי ומהמחלוקת הציבורית על החוק. גם בחוק רשות השידור מוצג "חיזוק הקשר עם היהדות ועם המורשת היהודית וערכיה", ומועלמים יעדים כגון שיקוף חיי המדינה; טיפוח אזרחות טובה; הרחבת השכלה; או קיום שידורים בשפה הערבית "לצרכיה של האוכלוסייה הדוברת ערבית ושדורים לקידום ההבנה והשלום". אין דיון בדילמות של כל שידור ציבורי כגון חופש העיתונות, חופש הבעת דעה ועוד.

הפרק העוסק במיעוטים בישראל ובשסע הלאומי ממשיך את מאמציהם של השר לשעבר גדעון סער וח"כ יריב לוין (שהצהיר על כך בפומבי) לבודד את הערבים המוסלמים ולהבדיל בינם לבין נוצרים ודרוזים. קהודה מעניינת כאן נוגעת לתקנה שתיקן סער כשר הפנים, שמתירה לערבים נוצרים להירשם כבני הלאום הארמי. בעוד שהכרה בלאום היא מעשה דמוקרטי ורב-תרבותי, סער, ובעקבותיו המחווה, אינם מוטרדים מהדילמה שבהכרה הישראלית בלאום הארמי וסירובה להכיר בלאום הפלסטיני. המוסלמים, מחליט המחווה, "מזהים עצמם כחלק מן האומה הערבית הגדולה, וחלקם הגדול גם מזדהים כפלסטינים" – שאינם מוצגים כלאום. מכיוון שהם גם אינם דת נפרדת, לא ברור מהמחווה מה הם. כך הופך הלימוד לאינדוקטרינציה פוליטית, ברוח הימין הישראלי שאינו מכיר בלאום הפלסטיני, ונוקט בשיטת הפרד ומשול כלפי הערבים אזרחי ישראל.

תרבות דמוקרטית היא לא הכרח

בסוף המחווה מופיעה הדמוקרטיה, כשכנפיה מקוצצות והיא מרודדת למעין בחירות לוועד הכיתה בנוסח "הרוב קובע". דוגמא בולטת לכך היא הפרק "תרבות פוליטית דמוקרטית", שהמחווה קובע ש"איננה תנאי הכרחי להגדרת מדינה כדמוקרטיה". אולי לא הבינו המחברים שהיא איננה תנאי מספיק אך כמובן שהוא הכרחי, שבלעדיו אין כל בעיה בהחלטת ראש הממשלה להדיח מתפקידיהם את המתנגדים לצעדים שעוריייתיים של הממשלה (למשל מתווה הגז), ואז לאשרם באמצעות הרוב האוטומטי של הקואליציה.

עוד בנושא

- חינוך לשלום: שני סיפורים לשני עמים מאת גיל גרטל | 24.10.2015
- גא לאורר רגשות: משרד החינוך התעורר לטפל במצב הביטחוני מאת גיל גרטל | 16.10.2015
- ועידת האגודה האנתרופולוגית האמריקאית תומכת בחרם על ישראל מאת חגי מטר | 21.11.2015

בהמשך תת-פרק זה מוצגים "ערכים, אמונות וצורות התנהגות המבטאים הזדהות עם עקרונות הדמוקרטיה". כאן מופיעים שני ערכים חשובים, סובלנות ופולורליזם, אולם כהמלצות לדרכי התנהגות וללא תרגום חוקי מחייב. לעומת זאת, למרות הכותרת המבטיחה, האזכור היחיד להגנה על זכויות המיעוט מופיע בהסבר שעריצות הרוב נוגעת להחלטות שפוגעות בהן ובזכויות הפרט באופן "לא סביר/לא מוצדק". כשנעדרת ההתניה הדמוקרטית להכרעת הרוב בהגנה על זכויות המיעוט, וזו מצטיירה כמשניות, אין ערך רב לאמירות אלה. גם הפרדת הרשויות, שנמצאת כיום במאבק על עצם קיומה, מצומצמת מאוד כשמגד שזור העיסוק בבית המשפט העליון בהדגשות חוזרות ונשנות של מחלוקת ציבורית סביב ביקורתו השיפוטית ופרשנותו לחוקי היסוד.

בסופו של דבר, המחווה כמקשה שלמה מייצר תפיסה של דמוקרטיה מוגבלת וחד-תרבותית, כפופה להיות המדינה היהודית, ושבה "הרוב" (שהיום הוא 61 ח"כים), למרות היותו משנתה, יודע וקובע מהי טובת הכלל, שקודמת לטובת הפרט ו/או קבוצות המיעוט. ואכן, לקראת סופו קובע המחווה ש"בהיותה מדינת לאום יהודית, נותנת הדמוקרטיה הישראלית מקום משמעותי לתפיסה הרפובליקנית". לא ברור מי קבע זאת, ואין דיון בסכנת ההתדרדרות של שיטתו זו לעריצות הרוב, דבר בסיסי שמופיע בכל ספר לימוד על דמוקרטיה.

יש טוענים, שמשרד החינוך ראשי לקבוע מחווה כזה משום שזוהי מדיניות הקואליציה שזכתה בבחירות. אולם אלה הם דברי כזב והבל. במדינה דמוקרטית רוב מקרי ומתחלף אינו ראוי לערער את היסודות הדמוקרטיים שעליהם הוקמה המדינה. המחווה איננה מציין זאת ומחנך אזרחים בורים, שרצוי שלא ידעו זאת, ויאפשרו לשונאי הדמוקרטיה להתעלם מכך שמסמכי היסוד של המדינה – מגילת העצמאות וחוקי היסוד – כוננו את

ישראל כמדינה דמוקרטית בעלת תרבות פוליטית דמוקרטית מחייבת.

כל זה מתחבר גם למתווה הגז. אין זה מקרה שהמשטרה עצרה את מארגני ההפגנות נגדו, והוציאה להם צווי הרחקה (שנאלצה לבטל לנוכח הסערה הציבורית). כשתרבות דמוקרטית איננה תנאי הכרחי, אין הכרח לאפשר מחאה נגד החלטות ועסקאות שבהן מעוניין השלטון. כשהרוב קובע, הוא עצמו כפוף, יחד עם המיעוט, לצונו של השליט, וכשההפגנות עומדות למכשול בפני רצונותיו – אין מניעה לדכאן.

כדאי להבהיר לציבור שתרבות פוליטית דמוקרטית איננה עניין של שמאל וימין, והיא חיונית לכל אדם, בן הרוב או בן המיעוט.

עירית קינן היא ראש התכנית לתואר שני בחינוך, חברה ותרבות וראש המכון לאחריות אזרחית במרכז ללימודים אקדמיים, אור יהודה (מל"א).

[< מה כואב לשר החינוך? ישראלים שחושבים אחרת](#)

בואו ניפגש גם בעמודי הפייסבוק והטוויטר של שיחה מקומית. בניזולטר שלנו תוכלו למצוא את הפוסטים הטובים ביותר של השבוע. להצטרפות, לחצו כאן. שיחה מקומית קיים בזכות התרומות של קוראיו, לתמיכה בנו ולפרטים נוספים לחצו כאן.

214 המליצי | ציוץ | G+

תגובה אחת | מיון לפי | מבילות

הוסיפי תגובה...

Adir Cohen · מכללת גליל מערבי
מצויין! המדינה קודם יהודית ורק אחר כך דמוקרטית!
אהבתי · השיבי · 3 דצמבר 2015 23:33

Facebook Comments Plugin

בנוסף אולי תאהבו/י

אום אלפחם: אימים על צעירים וצעירות שרקדו דבקה ביחד

"מי שלא זורם עם פוליטיקת השנאה של ארדואן הופך למטרה"

לצעוק "ברוך גולדשטיין הצדיק" בלב כפר פלסטיני

כשהרצוג ונתניהו באותו צד: מערכת הביטחון, האופוזיציה שלא הכרתם

כך נאלצתי להביא, איתי את בני לכנסת, להצבעה על מתווה הגז

פעילים חברתיים? המאבק על הגז לא סופר את ההתחממות הגלובלית

בכל צבעי הגז: דיווח מכנס הג'ינג'ים הבינלאומי העשירי

מה באמת מטריד את השמאל בימין של מירי רגב?

Recommended by

בחזרה למעלה ^

שיחה מקומית

תרומות צרו קשר

אודות ניזולטר

שיחה מקומית הוא מגזין מקוון של חדשות מהשטח, פרשנות ותרבות, המופעל על ידי קולקטיב של כותבות וכותבים, צלמות וצלמים. השקה: אפריל 2014

© 2015 שיחה מקומית. כל הזכויות שמורות | עיצוב ופיתוח האתר RSVP | איר: עין מנדל